

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
בס"ד, ג' אלול התשפ"ו

חולין ק"ח – טיפת חלב שנפלה על חתיכת בשר, ותערובת בשר וחלב

שאלות:

1. אוהד בישל בשר עם חלב, והיה פי שישים בחלב כנגד הבשר, האם הוא עבר איסור?

טיפת חלב שנפלה על חתיכה ודין "טעם כעיקר"

○ המשנה מביאה דיני תערובת בשר בחלב:

- טיפת חלב שנפלה על חתיכת בשר בקדירה, ונתנה טעם באותה חתיכה, כלומר אין בחתיכה פי 60 מהטיפה – החתיכה אסורה.
- אם ניער (ערבב) את הקדירה מיד כשהטיפה נפלה, הטיפה מתפשטת בכל הקדירה; ואם נתנה טעם בכל הקדירה – הקדירה אסורה, ואם אין בה כדי לתת טעם בכל הקדירה – היא מתבטלת והקדירה מותרת באכילה.
- **אביי** אומר בגמרא שהכלל שטעם איסור הנבלע בהיתר אוסר אותו (טעמו ולא ממשו – הטעם נחשב כעיקר) הוא מדאורייתא, ולומדים את זה מאיסור בשר בחלב לשאר האיסורים.
ולמרות שהיה מקום לחשוב שאי אפשר ללמוד מבשר בחלב כי שם זה דין מחודש במיוחד, משתי סיבות, גם משום שמדובר על שני חומרים שכל אחד מהם הוא מותר לחלוטין והערבוב שלהם נאסר, וגם משום שהוא נאסר גם ללא אכילה רק בבישול! בכל זאת התורה גילתה לנו שהחידוש לא קשור לביטול שלו ברוב, שהרי המשנה אמרה שהוא יכול להתבטל אם הוא לא נותן טעם, ואם החידוש היה קשור לביטול טעם ברוב אז בשר בחלב היה אסור בכלשהו ולא היו לומדים לגביו ביטול ברוב מאיל נזיר.
- **רבא** דוחה את הראיה: כי בשר בחלב הוא חידוש והביטול שלו ברוב באמת לא קשור לאיל נזיר, והצורך בנתינת טעם נובע מזה שהתורה אסרה דווקא "דרך בישול" (ודרך בישול כרוכה בנתינת טעם), ולכן לא ניתן ללמוד מזה לשאר איסורים.

2. חתיכת בשר גדולה נפלה לקדירה חלבית רותחת על האש, רוני שם לב אחרי דקה ושלף אותה, יש סיכוי שהחלב מותר?

חתיכה נעשית נבלה (חנ"נ)

- **רב אמר:** שכיון שטיפת החלב שנפלה על החתיכה נתנה טעם בחתיכת בשר, כולה נעשית נבלה (כל הגוף נחשב איסור). ומכיוון ש**רב** סובר כשיטת **רבי יהודה** שמין במינו לא בטל, שאר החתיכות שבקדירה נאסרות בתערובת מפני שהן ממינה של החתיכה.
- הגמרא **מסבירה** שהדין של **רב** לא בהכרח חולק על הדין של **רבא** שראינו, שכל שהוא מין ומינו ודבר אחר, סלק את מינו כמי שאינו, ושהרוטב יבטל את החתיכה האסורה, כי **רב** דיבר על מצב של רוטב עבה (שמורכב מדק-דק של בשר ושומן), ולכן גם הרוטב נחשב כולו מין במינו עם הבשר ולא מבטל את החתיכה האסורה.

- האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
- הגמרא מבררת שהכלל של רב "חתיכה נעשית נבלה" מסתמך על הסברה ש'אפשר לסוחטו אסור' כלומר, חתיכה שנאסרה לא חוזרת להיתר בהמשך הבישול, והאיסור שנבלע בה לא יוצא ומתפשט אחר כך בקדרה, וכל החתיכה כולל ההיתר שבה נחשבת גוף איסור.
 - והגמרא אומרת שהכלל אפשר לסוחטו אסור שנוי במחלוקת אמוראים (ובהמשך הגמרא תוכיח שגם במחלוקת תנאים): רב, רבי חנינא ורבי יוחנן סוברים אפשר לסוחטו אסור; ואילו שמואל, רבי שמעון בר רבי וריש לקיש סוברים אפשר לסוחטו מותר, והאיסור יוצא מהחתיכה ומתפשט בקדרה כולה.
 - הגמרא מקשה על רב ממאמר אחר שלו שמשמע ממנו שאפשר לסוחטו מותר:
 - רב אמר שכזית בשר שנפל לתוך יורה רותחת של חלב: הבשר אסור כי כאמור הוא בלע מהחלב, אבל החלב מותר, ולכאורה אם אפשר לסוחטו אסור גם החלב צריך להיות אסור, משום שחלב נבלע בחתיכת הבשר ובלע ממנה והפך לחלב אסור (חנ"נ) וטעם הבשר לא יצא ממנו כי אפשר לסוחטו אסור, וכשהחלב האסור יוצא אחר כך לקדרה, הוא מתערב בחלב המקורי והוא מין במינו שלא בטל לשיטת רב!
 - הגמרא מנסה בהתחלה לתרץ שהפסוק 'לא תבשל גדי...' אוסר רק את הגדי ולא את החלב, אבל הגמרא דוחה את התירוץ הזה ממאמר אחר של רב שנידון מיד בהמשך הדף, שמוכח ממנו שגם החלב נאסר.
 - לכן הגמרא מתרצת את הקושיא, שבאמת לרב אפשר לסוחטו אסור, והסיבה שהחלב מותר כשנפל כזית בשר ליורה רותחת, היא שבקדרה רותחת כל עוד הרתיחה נמשכת הבשר רק בולע ורק עם סיום הרתיחה הבשר פולט את החלב האסור שבלע. ובמקרה שאליו רב התייחס מדובר שסילק את הבשר קודם שתנוח הרתיחה, ולכן הבשר בלע ולא הספיק לפלוט ולכן החלב מותר.
 - הגמרא מביאה את המחלוקת של רב ולוי בעניין צירוף חצי זית בשר וחצי זית חלב לאיסור בשר בחלב, שממנה הוכח קודם שרב סובר שגם החלב נאסר:
 - רב אמר: שחצי זית בשר וחצי זית חלב שבושלו יחד לא מצטרפים ליצירת איסור בבישול, ולכן כשבישל רק אותם לא לוקה. אבל אם לקח חצי זית בשר וחצי זית חלב מיורה גדולה שבה הם התבשלו עם כמויות גדולות ונאסרו, ואכל אותם – לוקה על אכילת כזית איסור.
 - לוי אמר: שלוקה גם על הבישול שלהם בפני עצמם ("כשם שלוקה על אכילתו כך לוקה על בישולו"), ובלבד שבישל בישול כל צרכו שגויים אוכלים אותו ככה.

3. אמיר נייער את הקדרה מיד כשנפלה לתוכה טיפת חלב האם זה עוזר לביטול החלב בבשר?

אפשר לסוחטו אסור או מותר

- הגמרא מתחילה ותסיים בדף הבא להוכיח שהכלל 'אפשר לסוחטו אסור' שנוי במחלוקת תנאים בין רבי יהודה לחכמים:
- הבריייתא אומרת שטיפת חלב שנפלה על החתיכה רבי יהודה סובר שאפשר לסוחטו אסור, ולכן החתיכה נעשית נבלה ואוסרת את הכל, כי היא במין במינה עם כל החתיכות של רבי יהודה לא מתבטל; חכמים סוברים שאפשר לסוחטו מותר, ולכן טיפת החלב

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
תצא מהחתיכה בהמשך והיא לא אוסרת עד שתיתן טעם בכל הקדרה, ברוטב ובכל
החתיכות.

- **רבי** מכריע: שנראים דברי **רבי יהודה** כשלא ניער ולא כיסה את הקדרה, כלומר לא גרם
לערבוב כל התערובת (שזה פעולה שקוראת גם בניעור וגם בכיסוי כי אז הרתיחה עולה
ומערבבת הכל). ונראים דברי **חכמים** בשניער וכיסה. והגמרא **מבררת** את דברי **רבי**
ומשם תוכיח שהמחלוקת היא סביב העיקרון של 'אפשר לסוחטו'.

הגמרא **מבררת** מה הכוונה שנראין דברי **רבי יהודה** כשלא ניער ולא כיסה הרי אם הוא
בכלל לא ניער, אז החתיכה בלעה חלב בחלק העליון שלה שמחוץ לרוטב, ואין שום
סיבה שזה יתערבב ויאסור את שאר החתיכות.
לכן מסתבר שהוא ניער רק בסוף רק אחרי שהחתיכה כבר נאסרה ולא מיד בהתחלה,
ואז החתיכה שנאסרה בהתחלה נשארת אסורה לעולם, ואוסרת את שאר הקדירה,
ומכאן מוכח שאפשר לסוחטו אסור.
והגמרא **מד"ק** שזו ההכרעה של **רבי** בשיטת **רבי יהודה**, סימן **שרבי יהודה** עצמו
סובר שגם אם ניער מיד מההתחלה עדיין הכל אסור, וזה קשה הרי החתיכה עצמה לא
הספיקה לבלוע ולהיאסר? הגמרא **מתרצת**, שזו רק גזירה לדעת **רבי יהודה** שמא לא
ינער היטב.

והגמרא תמשיך לברר בדף הבא את ההכרעה של **רבי** כשיטת **חכמים** ותוכיח שהכלל
'אפשר לסוחטו אסור' שנוי באמת במחלוקת תנאים.